

ОБЛИЦИ ВОКАТИВА И ИМПЕРАТИВА У ПЕСМАМА БОРЕ ЂОРЂЕВИЋА**

У песмама Боре Ђорђевића налазимо бројне примере за вокатив и императив, а све у циљу директног обраћања и приближавања слушаоцима којима су песме намењене. Опште је познато да је основна функција вокатива обраћање, што је и основна употреба императива. У раду ће бити проведена морфолошка анализа издвојених облика и делимично анализа њихове стилске функције у песмама.

Кључне речи: вокатив, императив, Бора Ђорђевић

1. Уводне напомене

Предмет рада јесу облици вокатива и императива у песмама Боре Ђорђевића, а циљ је морфолошка анализа која је искључиво стилематична¹ јер је сведена на опис

* sdjurovic74@gmail.com

** Рад је урађен у оквиру пројекта 178014: *Динамика структура савременог српског језика*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

1 „Граматицка стилистика или граматостилистика, која проучава стилематичност (стилистичку структурисаност) и стилогеност (стилистичку вриједност) граматичких категорија и облика, у србистици (односно сербокроатистици) дијелила је и дијели судбину статуса србистичке лингвостилистике уопште” (Ковачевић 2015: 267).

граматичко-лексичких услова њихове реализације. Стилогена анализа била би очекивана као надоградња ове анализе. Корпус за анализу обилује примерима издвојених облика, а њихова згуснутост у тексту и стилска функција биле су предуслов за анализу. Корпус је оформљен на основу текстова око двеста песама групе *Рибља чорба*² преузетих са интернет сајта. Иако је циљ морфолошка анализа, очекивана надоградња била би стилска функција употребљених облика. Овом анализом нећемо се детаљније бавити у овом раду, али важно је истакнути да би та анализа подразумевала употребу вокатива као апострофа у изабраним песмама. „Суштину апострофе већина аутора види у говорниковом (пјесниковом) непосредном обраћању ономе о чему или о коме се говори, односно обраћање неживој појави као живој или одсутном лицу као присутном” (Ковачевић 2006: 96).

2. Поезија Боре Ђорђевића

„Током плодне каријере Бора је објавио пет збирки песама „Равнодушан према плачу” (1985), „Хеј Словени” (1987), „Првих десет година је најтеже” (1988), „Нећу” (1989), и „Психопата и лопата” (1997) које су продате у преко 150000 примерака што је тираж којим се ретко који овдашњи песник може похвалити. Носилац је признања Бранко Ђопић за сатиру, награде Бранково коло због „очувања српскохрватског језика и свежег песничког израза”. Добио је четири Оскара популарности, проглашаван је за композитора, певача, лајавца године.” (Јањатовић 1998: 148–156). У међувремену, настало је још пет збирки

2 „Рибља чорба званично је настала у београдском ресторану Шуматовац 15. августа 1978. године и у њој је Бора био шеф, главни аутор, певач, а свирао је и акустичну гитару” (Јањатовић 1998: 148–156).

(„Срби без муке” (2001), „Бребуси” (2003), „Радне верзије” (2007), „Шта је песник хтео да каже?” (2011)), а последња објављена је десета збирка песама „Пусто острво” за коју је добио Велику Андрићеву награду за најбољу објављену књигу у Србији и Републици Српској у 2017. години.

3. Основне напомене о вокативу и императиву

3.1. Дозивање је основна функција вокатива која се истиче у литератури, али то није и једина функција вокатива. „Посматран у оквиру морфологије, као парадигматски облик деклинабилних ријечи, вокатив показује вишеструку маркираност, па се издваја не као граматичка, него као прагматичка категорија, односно као морфолошки типизирана форма обраћања. Под вишеструком маркираношћу подразумевамо његову специфичност у односу на сваки од релевантних критеријума у опису врста ријечи или у теоријском приступу морфолошким категоријама.” (Бабић 2011: 69).

У морфолошкој анализи важно је посматрати наставке који се јављају у вокативу код различитих типова именица. Често у вокативу имамо и дублетне наставке. У вокативу једнине код именица мушког рода прве врсте јављају се два наставка: *-е* и *-у* у зависности од завршетка основе. Именице средњег рода имају вокатив једнак номинативу. У вокативу једнине код именица женског рода на *-а*, имамо по правилу наставак *-о* (нпр. *жено*, *девојко*, *мајко*, *сестро*). Тросложна и вишесложна имена на *-ица* имају у стандардном језику претежно наставак *-е* (нпр. *Данице*, *Љубице*, *Милице*, *Ружице*) за разлику од двосложних именица на *-ица* типа *жица*, *птица*, *клица* које имају у вокативу једнине само наставак *-о*. Већина заједничких тросложних и вишесложних именица на *-ица* има у В. јд. наставак *-е* (нпр: *другарице*, *сестрице*,

пријатељице, учитељице). Пејоративне именице на -ица које значе и м. р. и ж. р. знају и за наставак -о и за наставак -е (нпр. *издајицо/издајице, варалицо/варалице, пропалицо/пропалице*). Двојак облик вокатива могу имати и именице мушког рода на -а које значе звања, титуле или занимања (нпр. *владико, војводо, судијо*), али и вокатив=номинативу (нпр. *владика, војвода, судија*). Вокатив једнак номинативу имају и двосложне именице са силазним акцентом које означавају сроднике: *мама, баба, стрина, ујна, деда, тата, чича*. Изузетак је именица *мајка* код које у вок. јд. имамо наставак -о (*мајко*). Именице женског рода на сугласник имају наставак -и у вокативу.

„Вокатив је морфолошка и прагматичко-семантичка именичка категорија. [...] Основна функција вокатива је дозивање, односно скретање нечије пажње на себе или на свој исказ. Поред тога, или истовремено с тим, вокатив служи као експресивно средство, помоћу којег се исказује неко осећање или расположење говорног лица. У складу с тим разликује се апелативни вокатив и експресивни вокатив.” (Пипер-Клајн 2013: 328). Апелативни вокатив је једно од средстава за привлачење нечије пажње, а шире за усмеравање нечије активности и то заједно са императивним исказима који скупа служе исказивању специфичних видова директивности. Управо је и ово основна функција употребе вокатива и императива у изабраним песмама. Права апелативност могућа је само у односу на реална бића или измишљена бића за која се сматра да имају могућност усмеравања своје пажње. Експресивни вокатив карактеристичан је за обраћање предметима и појавама које говорно лице доживљава персонификовано тј. као да су личности. Оба типа, и апелативни и експресивни, налазимо у изабраном корпусу.

3.2. Императив је глаголски начин који се, првенствено, среће у разговорном и књижевноуметничком стилу (пре свега у поезији и драмским текстовима), тако да је велики број примера у изабраном корпусу очекиван.

„Императив изражава заповест или неки други вид воље говорног лица (забрана, сугестија, молба итд.) да онај коме је такав исказ упућен према томе поступи, нпр. *Слушај! Помозите! Не свађајмо се!* Искази са предикатом у облику императива по правилу се упућују неком лицу, ређе другом живом бићу (нпр. животињи) или нечем неживом схваћеном персонификовано, као што је случај у поезији, нпр. *Стојте, Галије царске* (М. Бојић).

Императив постоји у 2. лицу једнине и у и 1. и 2. лицу множине. Императивност у односу на треће лице изражава се помоћу речце *нека* или *нек* и 3. лица једнине односно множине презента, нпр. *Нека уђе тај Господин; Нек се деца играју.*” (Пипер–Клајн 2013: 180–181).

„Поред свог основног значења заповести, облици императива у различитим контекстима могу имати и мање или више друкчија значења.

Императив имају само глаголи вољне делатности, а други глаголи тај облик немају (нпр. *разболети се, побледети, наслутити, догађати се, свиђати се, гадити се, моћи, морати, смети, требати*). Глаголи *бити* и *знати*, иако нису глаголи вољне делатности, употребљавају се у императивном облику, нпр. (239) *Будите поносни* на њега. (’поносите се њиме’) (240) *Знајте* да вас у потпуности подржавам. (’желим да знате да вас у потпуности подржавам’).

Обликом императива могу се саопштавати радње које немају конкретно, већ уопштено значење, нпр. (241) *Не нагињи се* кроз прозор. (’ниједан путник не треба да се нагиње кроз прозор’); (242) *Пре полетања и летања вежите* сигурносне појасеве.” (Пипер–Клајн 2013: 404–405).

Иако се императивом најчешће изражава заповест, понекад се њиме може изражавати и молба или подстицај на вршење неке радње или на њен прекид, забрану вршења (Танасић 2005: 453).

4. Анализа корпуса

4.1. Вокатив. Облици вокатива разврстани су према типу – апелативни и експресивни вокатив и према ужим лексичко-семантичким групама којима именице припадају како бисмо уочили којих је примера највише заступљено у корпусу и коме се песник најчешће обраћа у својим песмама.

4.1.1. Апелативни вокатив

Апострофирањем се скреће пажња на личности о којима се говори и излагање постаје динамичније. „Апострофирање има за циљ постизање привида говорне интеракције између пјесничког субјекта и објекта, чиме пјеснички објекат постаје адресат, коме пјесник не само да намјењује пјесму него му и директне поруке упућује” (Ковачевић 2006: 109–110). Тако се и Бора Ђорђевић у својим песмама обраћа онима којима су песме посвећене.

а) властите именице

Пази, *Мирко*, метак,; Хвала ти, *Славко*, спасио си ми живот (Америка и Енглеска); *Анђелија*, чувај се Турака (Анђелија, чувај се Турака).

Интересантно је да у овим примерима имамо познату алузију на Мирка и Славка и њихову реплику која је пренета у песму. Име Анђелија преузето је из народне књижевности.

б) називи занимања и титула

мафијашу, разбојниче / Ал Капоне / лоповчино и зликовче / Ал Капоне (Ал Капоне); боли ме, боли, докторе, мрак / препишите ми сунчев зрак (Боли ме мрак); певачи, певачице, запевајте малчице (Боли ме мрак); Ој, судијо, добро процес води (Гњилане); Судија, ти ниси нормалан (Гњи-

лане); ко пита, *царе*, колико је сати (Царе); *царе, царе, господаре* колико је сати / еј *царе*, колико је сати (Царе); еј, *полицајци*; Губи се од мене, *убицо*, иди (Одлази од мене).

У корпусу налазимо бројне називе за занимања. У чувеној песми *Пекар, лекар, апотекар*, помињу се бројни називи за занимања: *пекар, лекар, апотекар, колар, столар, књиговезац, стаклорезац, видар, зидар, критичар, политичар, демагог, педагог, полицајац, месар, тесар, клесар, ковац, тровац³, млинар, винар, ветеринар, кувар, чувар, дактилограф, фотограф, сценограф, географ*. Иако се у поменутој песми ове именице не јављају у вокативу, важно је да их поменемо као честу лексику у изабраном корпусу, па су и облици ових именица у вокативу чести. Сви облици су морфолошки нормативни. У корпусу је забележен стандардни дублет *судија/судијо* где се јавља В=Н и вокатив са наставком -о.

в) апелативи

где си сада, *брате* мој (Боже); *драга*, не буди педер; *сине*, немој да се палиш / немој си луд да је вучеш до гајбе / одведи лујку право на Калиш / То је цава боли глава / поцепај је за бадава. / *Дечко*, покажи риби (Цава); *курво*, који ти је тај (Да то сам ја); О, *драга*, не буди педер (Драга не буди педер); ма 'ајде *сестро* слатка умукни и лези (Хајде сестро слатка); е мој *друже* загребачки, пропеваћеш ти немачки (Е мој *друже* загребачки); *Моја браћо* загребачка / ја сељачина из Чачка / *немојте* да ставим тачку / на сву браћу загребачку (Е мој *друже* загребачки); Хеј, *ћале*, угаси телевизор / хеј, *ћале*, закасни на рад / хеј, *ћале*, иди негде с друштвом / буди бар мало опет, опет буди млад (Хеј *ћале*); Хеј *жено*, хеј *жено* (Лак мушкарац); О *мама, мама, реци* шта ће бити с нама (Људи); *Тата*, купи ми пилуле за котрацепцију (Мангупи вам кваре дете); дај ми *дете* секиру ал' тупу / дај ми *дете* оштре бајонете / дај ми *сине* мало гиљотине / стави

3 Примери *ковац, тровац* су морфостилеми.

дете отрова у храну (Нек ме убије гром); не говори у строју, *мајмуне* (Правила, правила); Освести се, *соне*, немој да се брукаш, оде ти реноме (Принц); *Друже*, може ли што дуже (Сељачине); Слушај *сине*, обриши слине; *женска*, имаш страховит батак; рече ми, *друже*, не можеш унутра; туци *буразеру* у кожную крушку, удри *мајсторе*; *матори* ћути, ко се још сећа / хипи времена и деце цвећа (Деца цвећа).

У изабраним примерима видимо згуснутост употребе вокатива и императива у циљу постизања директивности. Апелативне апострофе су, по правилу, праћене императивном формом и то се и на примерима потврђује. Издваја се део фамилијарне лексике: *тата*, *мама*, *brate*, *сестро*, *сине*, *дете*, али и део жаргонске лексике: *ћале*, *буразеру*, *мајмуне*, *соне*, *матори* и сл.

г) обраћања божанствима и анђелима

Боже, колико је волим (Боже, колико је волим); *О боже*, дај ми црни мерцедес (Црни мерцедес); Погледај дом свој *анђеле* / погледај стадо, *анђеле* / погледај багру, *анђеле* / *анђеле*, *анђеле*, *анђеле* / руке им огрезле у крв / Подигни мач свој, *анђеле*.

4.1.2. Експресивни вокатив

а) предмети

Авиону, сломићу ти крила (Авиону, сломићу ти крила); *хеј*, *машино* пусти пару јаче (Неке су жене пратиле војнике).

б) географски појмови

Београде, *Београде*, у бодљикаве жице нек те ограде (Београде, Београде); *Ој*, *Франкфурту*, ј... ли ти Мајну (Гастарбајтерска); *Збогом Србијо*, *збогом*.

У овим примерима песник се обраћа предметима и неживим појавама и то су примери персонификација. Мора се поменути пример *авиону*, о коме се у последње време доста писало пошто се нашао као пример вокатива у једној радној свесци за основну школу. С обзиром на то да се ради о експресивној употреби вокатива у овом облику према морфолошкој норми очекиван је наставак *-е*. У вокативу једнине код именица мушког рода прве врсте јављају се два наставка: *-е* и *-у*. Наставак *-е* јавља се код именица чија се основа завршава непредњонепчаним сугласником (нпр. *брате, голубе, капетане, народе, сине* и сл.). Наставак *-у* имамо код именица чија се основа завршава предњонепчаним сугласником (нпр. *младићу, пријатељу, краљу* и сл.). Изузетно се јавља наставак *-у* и код неких именица на ненепчани сугласник (*дебилу, кретену, мачку, тетку, Французу*). Неке именице имају вокатив једнак номинативу (нпр. *братанац, синак*). Ипак, чини се да су колебања у употреби наставка *-е* и *-у* у савременом српском језику све чешћа и да би било потребно преиспитати савремено стање. Заиста се код експресивног вокатива могу јавити дилеме због утицаја аналогije *камионе/камиону, авионе/авиону, балоне/балону, салоне/салону* и сл. Оно што је неспорно јесте да се у песмама не тежи стандардним формама, већ стилским ефектима и метричким уклапањем, а облик *авиону* можемо означити да је морфостилем. Експресивни вокатив и има место у књижевноуметничком стилу док у разговорном језику немамо потребу за дозивањем неживих ствари и зато и језичко осећање није јасно издиференцирано.

б) апстрактни појмови

Хеј *животе, скоте* / *хеј животе, идиоте* (Један човек); *О, љубави, моја слатка звери* (Црвена су дугмад притиснута); *Нико ме није избацио из строја* / *једино ти, љубави моја* /

много је суза, крви и зноја / проливано због тебе, *једина* моја (Једино моје); *љубави*, једног дана бојим се остаћеш сама (Људи); ево теби, *душо*, марамица чиста (По ливади росној); Реци ми, *љубави*, зашто си мене оставила на цедилу (Успомене); Немој, *срећо*, немој данас; о, *драга* не буди педер (Драга не буди педер).

Апстрактни појмови у вокативу нису фреквентни у корпусу и срећемо примере: *животе*, *љубави*, *душо*, *драга*, *срећо*.

4.2. Императив. Циљ анализе био је да утврдимо у ком лицу се најчешће јавља императив и какав је граматички статус употребљених облика. Употреба императива увек подразумева и постојање лица којем се песник обраћа. Нема заповести ако нема лица коме је она упућена.

Као, првенствено, категорија другог лица усмерена је на саговорника од кога се захтева нека акција или реакција.

а) друго лице једнине

погледај дом свој, анђеле / и *скини* паучину с очију / *погледај* стадо, анђеле / *Погледај* багру, анђеле / *Подигни* мач свој, анђеле / *услиши* молитве, анђеле; боље *пожури*, срећан пут / ајде *бежи* напоље / за нас је то најбоље (Ајде бежи); *Иди* у цркву помоли се богу (Амин); *спаси* Анђу, јал' *погини* / на пролећној месечини (Анђелија, чувај се Турака); 'Ало пошта, *јави* / јел то Црна Гора Бар (Црна Гора, Бар); како год окренеш, *окрени*, *обрни* (Црно-бели свет); лијепа моја, *ћути*, *не галами* (Црвена су дугмад притиснута); *бјежи* и ти док још није касно (Црвена су дугмад притиснута); *кажи* ми да кренем / идем било куда (Да тебе није); *дај* ми лову (Дај ми лову); зато *једи* говна можда тако треба (Данас нема млека); матори *ћути*, ко се још сећа / хипи времена и деце цвећа (Деца цвећа); *пази*,

пази, пази, пази / може те угушити градски смог (Диско мишић); *хајде, пођи* кући (Ево ти за такси); *Пођи* са мном да смиримо реке / *пођи* са мном да летиш до неба / *заборави* глупаве препреке / *помози* ми, подршка ми треба (Грешник под небеском капом); *скини* своје крпе, има топле воде (Хајде сестро слатка); ма 'ајде сестро слатка *умукни и лези* (Хајде сестро слатка); *Туци* буразеру у кожную крушку / *удри* мајсторе, *разбиј* му њушку / *удри* рођени, са'рани стоку / *сравни* са земљом, *удри* по оку / *Проспи* му мозак, бубрег одвали / *поломи* кости, кичму будали / *цепај* у главу, *проспи* му црева / *удри* међу рогове да попије патос / *оплави* лабрњу, *разбиј* аркаду / *севни* му аперкат право у браду / зато га *удри*, зато га *смрви* (Хлеба и игара); *Иди* сад, *немој* да будеш са мном (Иди сад); Молим те брзо *испразни* чашу / Знам да те чека па зато / *крени* / музика свира песму нашу (Кад неко љубав урекне); *чуј*, *исправи* кичму, у главу га *дркни* / *покажи* му зубе и поносно *цркни* (Кад ти се на главу сручи читав свет); *не бави* се политиком / *спавај*, *ради*, *ћути*, *једи* / и *не веруј* више ником / *лежи*, *диг* се, *устај*, *седи* / *мани* главу, *паси* траву / глуп си ниси ти у праву / о, како је лепо бити глуп (Како је лепо бити глуп); *Извади* дневник, *залепи* слике (Лак мушкарац); *Људи* ко *људи* урлају „*Падни*” (Људи ко *људи*); *Слушај* ме, сит сам свих увреда / *ћути* и само се *смеј* / пас који лаје не уједа / *ћути* и биће океј (Прошлости, ниси била богзна шта); *Остави* је најбољим пријатељима; *Губи* се од мене, *убицо*, *иди* (Одлази од мене); *Попиј* бенседин и спреми се за сок / *иди* и *напиј* се радним даном / *иди* на пут без радног налога / *закасни* на посао без разлога (Прокоцкан живот); *дај* ми дете секиру ал'тупу / *дај* ми ножа да *распара*м коза / *одруби* ми главуцу на пању, *дај* ми дете оштре *бајонете* / *дај* ми сине мало *гиљотине* / *стави* дете *отрова* у храну / па ми *дођи* на *сахрану*. *Дај* ми дете *силвере* *жилете* / *гађај* ме *пиштољом* са осом и *зољом* / *закуцај* ми *ексере* по глави / *рокни* ми *гранату* ко да смо у рату (Нек ме *убије* *гром*); *хеј*, *машино*, *пусти* *пару* *јаче* (Неке су *жене* *пратиле* *војнике*); *остани* *ђубре* до краја; *пробај* да побегнеш *чик*

ако смеш; *Губи се од мене, убицо, иди; Прећути истину може да науди / насмеј ме нисам расположен / прави се да ти је до мене стало (Одлазим); Узми комаде сломљеног срца / на зид окачи трофеј (Орфеј); погледај себичне будале / ово је брод лудака (Овде); ти као ној забиј главу у песак (Пад); чај и аспирина попиј да се згрејеш / почни да се смејеш (Поливади росној); дајте ми појас за спасавање (Побећи негде); Освести се, коме, немој да се брукаш, оде ти реноме (Принц); рекла је загрли ме јаче / рекла је немој да бринеш (Рекла је); сачекај да зора сване / сачекај да киша стане (Сачекај); Ако те има, помози ми Боже; Слушај сине, обриши слине; баџи пудер (Видиш да сам гадан, кад сам тебе гладан); узми задњи воз за Чачак / пут је веома дугачак; потражи цуру сумљивог морала / она је сервис за уморну душу / причај јој све што ти на памет падне (Звезда поткровља и сутерена).*

Неке песме су целе у императивном тону као што је *Нек ме убије гром, Немој, срећо, немој данас, Правила, правила* и сл. Скоро сви облици су у заповедном тону. Често се императив јавља у првој строфи где има функцију скретања пажње, а онда га у следећим строфама нема.

а) негирани императив у 2. л. јд.

немој да идеш, не буди шашава (Драга не буди педер); Не веруј жени која пуши Дрину без филтера; немој да идеш мојом улицом; немој да кажеш моме дечку / немој да се осећаш кривом (немој да кажеш мом дечку); немој, срећо, немој данас / пусти лађе нека тону / дај ми соду бикарбону / чувај мало наде за нас / немој срећо, немој данас / немој да ме дираш, немој (Немој срећо, немој данас); И немој себе варати завршена су скитања (Остало је ћутање); немој да псујеш, немој да пљујеш по поду / кад околину загађујеш и трујеш / обавезно повуци воду / не говори у строју, мајмуне / не паркирај, истовар угља (Правила, правила); лијепа моја, ћути, не галами (Црвена су дугмад притиснута); немој да бринеш о мени

(Кад неко љубав урекне); *Иди сад, немој* да будеш са мном (Иди сад); више *не слинави* (По ливади росној); *немој* да се кријеш (Видиш да сам гадан, кад сам тебе гладан); *немој* да се играш лудом главом, ја те љубим у око (Војно лице).

У негираним примерима са императивом најчешће се јавља облик *немој* + *да* + презент и уочава се изрицање забране и упозорења. Ови примери (око 30) могу се сврстати у тзв. прохибитивни императив. „Прохибитивним императивом (прохибитивом) изриче се забрана. У предикатима с прохибитивом употребљава се или императив с негацијом *не* (нпр. *не сметај*), или конструкција *немој* (*немојмо, немојте*) + *да* + презент (нпр. *немој да сметаш*)” (Пипер-Клајн 2013: 404–405).

б) прво лице множине

станимо на реп империјализму / *повратимо* углед социјализму (Америка и Енглеска); *чувајмо* институције / *вршимо* егзекуције.

в) друго лице множине

избришите ме са списка (Члан мафије); *чујте* и *почујте* / у недељу по подне / свечано вешање (Док падају главе); *дајте* ми луду хитно на двор (Дворска будала); *пребијте* нас слободно, *пребијте* нас [...] *јебите* нас, *јебите* нас (Небески народ); *пустите* да мирно леже на дну гроба (Рапсодија бола); *ставите* на уста ханзапласт / пацови из подрума узели су власт (Пацови).

За 1. и 2. лице множине јавља се тек десетак примера и може се рећи да је то очекивано пошто је у директном обраћању најприсутније 2. лице једнине. Зато је и тих примера убедљиво више (око 120).

5. Закључне напомене

На основу проведене анализе може се закључити да је у корпусу од двеста песама забележено око 60 примера за вокатив и око 130 примера за императив (од тога за 2. л. јд. око 120 примера, а за 1. и 2. л. мн. укупно око 10). Примера за императив има дупло више од примера за вокатив. Циљ обраћања у апострофи јесте привид присуства саговорника. У апострофама се Бора Ђорђевић обраћа разним групацијама људи, божанствима, предметима, географским појмовима, а то говори и о разноликости тема у песмама. Тек би стилогена анализа показала резултате честе употребе ових форми и њихову поетску функционалност.

Иако се у песмама Боре Ђорђевића могу наћи бројни морфостилеми који су већином употребљени због метрике стиха (нпр. *људови, бицикло, ћуту, пушу, гледу, седу*, па ме нешто у *срцету* штреца и сл., песма *Тезга*⁴ је сва од морфостилема), у облицима вокатива и императива јављају се стандардни облици.

Песме Боре Ђорђевића итекако су погодан корпус за језичке анализе пошто се примећује велики број фраза (нпр. *правим се да су ми све овце на броју; пронађем иглу у пласту сена; не окрећи се сине; од главе до пете, хлеба и игара* и сл.), поменутих морфостилема, жаргонске лексике и сл. Све наведено говори о богатству језичког материјала у изабраним песмама и да аутор итекако води рачуна о језику, рими и стиху. Дobar текст у споју са одличном музиком јесу рецепт за трајање и уживање у ономе што Бора и *Рибља чорба* деценијама раде.

4 Димови ме за *очета* гризу/у кафани трунају ми кости / а када се *опијаду* гости / *цехови на ноћни живот* плаћам.

Корпус

Интернет корпус: Tekstovi. net – Riblja corba (<https://tekstovi.net/2,293,0.html>)

Литература:

- Бабић 2011: Миланка Бабић, Морфолошко-синтаксичке специфичности вокатива, у: *Српски језик*, Студије српске и словенске, серија I, бр. 16 [главни уредник Радоје Симић], Београд: Филолошки факултет, Никшић: Филозофски факултет, Источно Сарајево: Филозофски факултет, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, Бањалука: Филолошки факултет, Нови Сад: Филозофски факултет, Ниш: Филозофски факултет, 69–82.
- Јањатовић 1998: Petar Janjatovic, *Ilustrovana YU rock enciklopedija* (1960–1997), Београд: Геороетика.
- Ковачевић 2006: Милош Ковачевић, Инвокација и апострофа у Шантићевој поезији, у: *Списи о стилу и језику*, Бања Лука: Књижевна задруга, 96–126.
- Ковачевић 2015: Милош Ковачевић, *Стилистика и граматика стилских фигура*, 4. битно допуњено издање, Београд: Јасен.
- Пипер–Клајн 2013: Предраг Пипер, Иван Клајн, *Нормативна граматика српског језика*, Нови Сад: Матица српска.
- РМС: Речник српскохрватског књижевног језика, I – I, Нови Сад (I–III и Загреб), Матица српска (I–III и Матица хрватска), 1967–1978 [РСАНУ = РМС – МХ 1–3 и РМС 4–6].
- Танасић 2005: Срето Танасић, Синтакса глагола, у: М. Ивић (ред.), *Синтакса савременог српског језика: проста реченица*, Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига; Нови Сад: Матица српска, 345–470.

Sanja Đurović

THE FORMS OF VOCATIVES AND IMPERATIVES IN THE SONGS OF BORA DJORDJEVIC

In the songs of Bora Djordjevic we find numerous examples of vocative and imperative, all in order to directly address and approach the listeners to whom the songs are intended. It is widely known that the basic function of the vocative is the speech, which is the basic use of the imperative. Morphological analysis of isolated shapes and partial analysis of their stylistic function in the poems will be carried out in this paper.

Key words: vocative, imperative, Bora Djordjevic